

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

היכל
תשיעי
קובץ
שלשלת האור
שער
שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

נשא

(חלק כח שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת נשא, ה'יא סיון, ה'תשפ"ה (א)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2025
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

נשא

שנים"י, "יולדת לשתי שנים יולדת בכל שנה"י¹⁰).

ומדוע שינה רש"י¹¹ מכל מקומות אלו וברר לו שני ענינים¹² – "אם היתה יולדת בצער תלד בריוח" . שחורים יולדת לבנים"י¹³?

[ולהוסיף ולהעיר – שאף

שם מפרט "כאורים (כעורים) יולדת נאים שחורים יולדת לבנים" – י"ל דרש"י לא הוצרך לפרט שניהם מאחר שתוכנם חד הוא (ובפשטות זהו הטעם שלא נפרטו בשאר המקומות). אלא שצ"ע, דהו"ל לרש"י לכתוב הכלל (כעורים . . נאים) ולא הפרט (שחורים . . לבנים). וראה לקמן הערה 41.

(9) ספרי, ברכות*, ירושלמי, תוספתא ובמדב"ר (שם, כה).

(10) במדב"ר שם.

(11) להעיר ג"כ משינוי לשון רש"י "תלד בריוח" – דלא כככל מקומות הנ"ל "יולדת", וכל' רש"י עצמו "שחורים יולדת לבנים*". וראה לקמן הערה 39.

(12) בדפוס שני דרש"י מביא גם "קצרים יולדת ארוכים". ובשני כת"י רש"י (שתח*) מביא "נקבות תלד (יולדת) זכרים".

(13) ולהעיר, שגם במדב"ר (שם, מא) מביא רק "יולדת בצער יולדת בריוח יולדת כעורים יולדת לבנים" (אלא שמקדים "שאם היתה עקרה שהיא נפקדת").

(*) בהעתקת הברייתא ונשמט שם "נקבות יולדת זכרים" – משא"כ בגמ' שם לפני' הועתקו ד' הדברים שבסוטה שם וראה דק"ס שם. ועוד. ואכ"מ. (*) בכת"י רש"י אחרים שתח"י – "תלד . . תלד" (וכ"ה ברמב"ם שבהערה 14), ובכת"י אחרים – "יולדת" . . יולדת" אבל בדפוס ראשון, שני דפוסים הנפוצים הוא כבפנים.

א. בסיום פרשת סוטה כתיב¹, "ואם לא נטמאה האשה וטהורה היא ונקתה ונזרעה זרע". ומבאר רש"י את לשון הכתוב, "ונקתה ונזרעה זרע" (לאחרי שמפרש, "ונקתה" – ממים המאריים כו", כדלקמן סעיף ג), "אם היתה יולדת בצער תלד בריוח, אם היתה יולדת שחורים יולדת לבנים".

ולכאורה תמוה: מקור פירוש זה הוא בספרי², בגמרא (מס' סוטה³) ובתוספתא⁴ (ועד"ז⁵ – בירושלמי⁶ ובמדרש נתנומא⁷), ובכל מקורות אלה הובאו עוד עניני ברכה – "נקבות יולדת זכרים קצרים יולדת ארוכים" (ובכמה מקומות גם*) – "אחד יולדת

(1) פרשתנו ה, כה.

(2) על אתר. וראה גם במדב"ר פרשתנו פ"ט, כה [אבל ידועה השקו"ט האם ראה רש"י במדב"ר כמו שהוא סדור לפנינו].

(3) כו, א. וכן בברכות לא, ב (וראה לקמן שוה"ג להערה 9).

(4) סוטה פ"ב, ד.

(5) אלא שבירושלמי ותנחומא (וכן במדב"ר שם, מא) מצרף שתי הדיעות (דרע"ק ור"י בסוטה (ברכות) וספרי שם) יחד: אם היתה עקרה נפקדת יולדת בצער כו'.

כן להעיר, שבירושלמי (וכן במדב"ר) שם נלמד מהיתור, "ואם לא נטמאה האשה וטהורה היא" (אבל בירוש' שם ממשיך: ולית ל' לר"ש ונקתה ונזרעה זרע). ובתוספתא שם: מה ת"ל ואם לא נטמאה האשה. ובתנחומא שם: שנאמר ואם לא נטמאה האשה וגו' (ובתנחומא באבער (שם א) הועתק כל הכתוב). ואכ"מ.

(6) סוטה פ"ג ה"ד.

(7) פרשתנו א.

(8) אבל זה שבירושלמי, תוספתא ותנחומא

ג. גם צריך להבין את התחלת לשון רש"י (על „ונקתה“), וזה לשונו: „ונקתה, ממנים המאריים ולא עוד אלא ונזרעה זרע אם היתה כו" – דלכאורה: מאי קא משמע לן ד„ונקתה“ היינו „ממנים המאריים“? הרי מובן מאליו, שזהו הפירוש הפשוט ד„ונקתה“, וכמפורש לעיל בשבועה שמשביעה הכהן „ואם“²⁹ לא שטיט גוי הנקי ממני המרים המאריים האלה!

הראשונים כתבו, דכוונת רש"י בזה היא, שלא נטעה לפרש ד„ונקתה“ הוא הקדמה ל„ונזרעה זרע“ (כדמשמע מפשטות לשון הכתוב, ש„ונזרעה זרע“ הוא תוצאה מ„ונקתה“), ופשט הכתוב הוא „ונקתה מדברים המונעים הלידה ובה ונזרעה זרע“³⁰ – וזאת שולל רש"י בכתבו ד„ונקתה“ היינו „מהמים המאריים שהוא ענין הצלתה מצביית הבטן ומנפילת הירך“, ואילו „ונזרעה זרע ענין לעצמו“.

אך לכאורה צריך עיון בזה:

(א) כיצד נופל לשון „ונקתה“ על „דברים המונעים הלידה“ (שהיו בה מתחילה)? והוה לי למימר „ונרפאה“ וכיו"ב.

(ב) ועוד ועיקר: כיצד יעלה על הדעת לפרש „ונקתה מדברים המונעים הלידה“ – והרי לפי זה נמצא, שהדברים המפורשים לעיל בדברי הכהן („הנקי ממני המרים המאריים האלה“) אינם נזכרים כלל בכתוב העוסק בקיום הדבר בפועל!

ועד"ק קשה לפי תירוץ הגור-ארי,

(ב) ובעצם הענין – וכי מהי הזעקה הגדולה אם אשה כשרה, עקרה (או אפילו יותר מאשה עקרה אחת), תעשה כן²⁵ כדי להפקד בזרעא חיא וקיימא?

(ב) לאידך: שאלה זו עצמה אפשר לשאול על ר' ישמעאל (כמו שהקשו התוס'²⁶ והניחו בצריך עיון) „יסתרו כל יולדות בצער וילדו בריוח“ (וכבר פלפלו בזה המפרשים).

(ג) שאלת ר' ישמעאל היא „אם כן“ – כלומר, זוהי קושיא דוקא על (וע"פ) פירוש ר' עקיבא „שאם היתה עקרה נפקדת“, דהיינו שהברכה „ונזרעה זרע“ נאמרה רק על עקרות, בשעה שהתמיהה על פירוש רש"י היא – (כיון שהתורה על הרוב תדבר) מדוע לא פירש אשר „ונזרעה זרע“ קאי ברוב הנשים, דהיינו באשה הראוי'²⁷ לילד, שבשכר קלונה „יתן לה השם זרע“ (וכמובן בפשטות, שהולדת ילד (נוסף) היא ברכה גדולה ביותר גם עבור אשה שיש לה ילדים²⁸).

בפני שני עדים. אלא שבפרש"י ע"ת לא הובא זה רק לענין סתירה – שם, (ג).

(25) וראה ברכות שם גבי חנה שאמרה „אלך ואסתתר כו“ (וכבר שק"ט במפרשים בארוכה האיך היתה מותרת לעבור על איסור יחוד כו. ואכ"מ).

(26) סוטה שם. – וביפה מראה לירושלמי סוטה שם, דזוהי שיטת ר"ש בן לקיש (כירושלמי שם, ע"ש).

(27) ראה גם מדרש הגדול פרשתנו עה"פ. וכן מוכרח ברמב"ם פ"ג שם שכתב „ותתעבר ותלד זכר“ אף שבפ"ב שם מפורש (ע"פ סוטה שם) „שלא נאמר בתורה ונזרעה זרע אלא בראוי' לילד“.

(28) וצ"ע לכאורה בדבק טוב על פרש"י כאן: אם יש לה בנים מה קורת רוח יש לה לכן פירש (רש"י) אם היתה כו'.

(29) ה, יט.

(30) ראה זהר שהובא לקמן הערה 34.

ה"מאריים"), אלא אדרבה – "ולא עוד אלא" – המים אף יפעלו ענין של ברכה (היפך ד"מאריים")³⁵, "ונזרעה זרע"³⁶.

ולכן הוסיף רש"י "ונקתה, ממים המאריים": אין זאת (בעיקר) כדי לשלול פירוש אחר ב"ונקתה", אלא להדגיש, ש"ונזרעה זרע" שלאחרי זה הוא תוצאה מן ה"מים" (המאריים).

ועפ"ז נמצא, ש"ונזרעה זרע" הוא חלק (והמשך) ד"ונקתה ממים המאריים". וממילא לא קשה למה לא נזכר הדבר לעיל בהשבעת האשה, כי הכהן אומר ענין זה רק באופן כללי – "הנך ממי המרים גו", ואח"כ מפרט הכתוב שזה כולל גם את הפרט³⁷ ד"ונזרעה זרע".

ה. ע"פ כל זה יובן גם הטעם שפירש רש"י "ונזרעה זרע" – "אם היתה יולדת בצער תלד בריוח אם היתה יולדת שחורים יולדת לבנים":

מאחר שלפי רש"י "ונזרעה זרע" היא פעולת ה"מים המאריים", תמורת פעולתם ההפכית "אם שטית", מסתבר, שאופן פעולתם לטובה הוא בדוגמת אופן פעולתם להיפך:

(35) ובפרט שהמים עצמם "קדושים הן" (רש"י פרשתנו ה, יח), ונקראים "מים" רק "על שם סופן שהם מרים לה" (רש"י שם. וראה רש"י שם, כד). ולהעיר מזהר ורע"מ פרשתנו (כד, ב) ד"ונקתה ונזרעה זרע" הוא דוגמת "וימתקו המים (המרים) דמרה (בשלח טו, כג).

(36) להעיר מפרש"י ויצא (ל, לט): המים נעשין כו'.

(37) ובפרט שהפרט ד"ונזרעה זרע" אינו ענין בשעת מעשה [אלא שאם ה' ענין בפ"ע לגמרי (ולא שייך ל"ונקתה ממים המאריים") הו"ל להכהן לפרטו בהשבעה].

שכוונת רש"י לשלול הפירוש ד"ונקתה" – "מן העונש³¹ כמו ונקתה³² האיש מעון" –

דכיון שבפסוק מפורש "הנכי ממי המרים המאריים האלה", מהיכא תיתי לומר שלשון זו עצמה שבסיום הענין, "ונקתה", קאי על דבר אחר ("מן העונש")?

ד. ויש לומר הביאור בכל זה:

רש"י בפירושו בא ליישב שאלה פשוטה בפסוק: מאחר שבהשבעת האשה נזכרו כל הפרטים שיארעו לה כתוצאה משטית, "מים המאריים" – הן "אם לא שכב גו" והן אם "שטית תחת אישך"³³ – מהו שנוסף אחר כך, בכתוב העוסק בתוצאות הענין בפועל, דבר חדש – "ונזרעה זרע" – שלא נאמר לה מראש בשבועה?

וכדי לסלק שאלה זו העתיק רש"י מן הכתוב "ונקתה" ופירש "ממים המאריים ולא עוד אלא ונזרעה זרע אם היתה יולדת כו" – ובכך כוונתו להדגיש, שבאמירת "ונזרעה זרע" אין כוונת הכתוב להוסיף שכר בעלמא שמקבלת האשה (מצד הקלון שאירע לה), אלא שזוהי תוצאה ופעולה של ה"מים (המאריים)" גופא³⁴. דהיינו, דלא זו בלבד שאין המים גורמים לפורענות (היינו שבטלה מהם תכונת

(31) ראה ספורנו כאן. מלבי"ם. ועוד.

(32) לקמן פסוק לא.

(33) שם, יט-כ.

(34) וראה זהר פרשתנו (קה, סע"א ואילך):

אלין מיין עאלין בגווה ואתהפכן מתיקן ונקאן גרמה וקיימין בגווה עד דמתעברא . . . הווי משפרי . . . ברא שפירא נקי כו' (והיינו שגם ה"ונקתה" הוא פעולת המים). וראה הערה הבאה.

כשם שבפעולתם ההפכית לא היו ה"מים המאירים" רק מחסרים אותה מן העולם (כפירוש רש"י³⁸), המאירים, המחסרים אותה מן העולם), אלא הדבר ה' באופן של צער ויסורים דוקא (וצבתה בטנה ונפלה ירכה).

כן הוא גם בפעולתם לברכה של ה"מים" (אם "לא שטית") – שלא זו בלבד שתלד בנים ("ונזרעה זרע"), אלא שהאופן³⁹ ד"ונזרעה זרע" יהי' היפך הצער: "אם היתה יולדת בתלד בריוח"³⁹; ועד"ז – "אם היתה יולדת שחורים יולדת לבנים", בניגוד ל"שחרות" הפנים⁴⁰ שמביאים היסורים ד"וצבתה בטנה ונפלה ירכה"⁴¹.

משא"כ שאר הענינים שהובאו

(38) שם, יח.

(39) ועפ"ז יומתק הטעם שרש"י מדייק "תלד בריוח" (ולא "יולדת") – ראה הערה 11 – להדגיש שזהו ענין בהאשה גופא (היפך הצער שהיו המים גורמים בהאשה)*; משא"כ "יולדת לבנים" הו"ע בהולד.

(40) ולהעיר שבפשטות מראה המים ה' שחור מצד העפר המעורב בהם (וראה ירושלמי סוטה פ"ב ה"ב).

(41) כמובן בפשטות (וראה משנה סוטה כ, א. רמב"ם הל' סוטה פ"ג הט"ז) "פני' מוריקות" – ועפ"ז יומתק הא דרש"י מביא ענין זה, ולא "כעורים יולדת נאים" (ראה לעיל הערה 8). וראה לקמן הערה 56.

(*) אבל אא"פ לרש"י לפרש (ע"ד מ"ש הרמב"ם הל' סוטה פ"ג הכ"ב) "מתחזקת... ואם ה' בה חולי יסור" – כי בפסוק מפורש "ונזרעה זרע", היינו שהמדובר בענין השייך לזרע, הולדת בנים – ולכן הוזקק רש"י לפרש "יולדת לבנים", ולא פ' (כבתיב"ע ורמב"ם) "פני' מזהירות" (היפך "פני' מוריקות" – ראה הערה 41) – כי מהפסוק מוכרח שהו"ע בשייכות ללידה.

בדברי חז"ל – "נקבות יולדת זכרים קצרים יולדת ארוכים" (ועד"ז "אחד יולדת שנים", "יולדת לשתי שנים יולדת בכל שנה") – אינם כוללים תכונות שיש להן איזו שייכות ודמיון לפעולה ההפכית ("אם שטית") דהמים המאירים.

ו. ענין זה – ש"ונזרעה זרע" אינו שכר בעלמא, אלא הוא תוצאה מה"מים המאירים" עצמם – מתאים גם לתוכן הפנימי דענין הסוטה:

בתחלת הענין, על הפסוק⁴² "איש... כי תשטה אשתו" אמרו חז"ל⁴³ "אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות", דהיינו⁴⁴ שענין הסוטה מרמז ל"רוח שטות" הנותנת את האפשריות וגורמת שאדם יהי' "עובר עבירה". וזהו הענין דקינני וסתירה בעבודה הרוחנית, שאיש ישראל מסתיר עצמו (פונה) מהקב"ה⁴⁵ (ה"איש" דכנסת ישראל), אע"פ שה"איש" קינא וצוה "אל תסתרי", לא

(42) ה, יב.

(43) סוטה ג, א. – ובתנחומא פרשתנו (ה) "אין המנאפין כו", הובא בפרש"י עה"ת עה"פ. – ולהעיר שבתנחומא ופרש"י "שתכנס". וראה פרש"י עה"ת וישלח לב, ט.

(44) ראה גם לקו"ש ח"ב ע' 311 ואילך.

(45) ראה רש"י תשא (לב, כ) "נתכוין לבדקם כסוטות". ובבמדבר פרשתנו (פ"ט, מד ואילך) דרש כל הפרשה על חטא העגל. ע"ש.

(*) ועד"ז הגירסא בסוטה שם ("נכנסה") – בע"י, כמה כתי' ועוד (ראה מ"ס סוטה עם שינויי נוסחאות הג"ל). וכ"ה בהמשך הגמ' שם (גם לפנינו) "אין אדם מקנא כו" אא"כ נכנסה כו".

יהי' לך גוי' על פני⁴⁶, ונסתר⁴⁷ עם
„איש אחר“ – היצר הרע.

וענין „ונקתה ונזרעה זרע“ מורה על
עבודת התשובה. דע"י התשובה הנה
לא זו בלבד שנעשה נקי („ונקתה“)
מטומאת החטא, אלא יתר על כן –
התשובה פועלת עליו לגבי מצבו
הקודם, כמאמר⁴⁸: מקום שבעלי תשובה
עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין.

ובענין זה בא רש"י להשמיענו,
שהעלי' שע"י התשובה („ונזרעה זרע“)
אינה ענין (צדדי) בעלמא, אלא הדבר
נמשך מן ה„מים המאריים“ גופא.
העלי' נגרמת כתוצאה מהפיכת ה„מים
המאריים“ עצמם לטוב, אתהפכא⁴⁹ כו'
וטעמין מרירין למיתקא⁵⁰, זדונות
נעשות לו כזכיות⁵¹.

וזהו הטעם הפנימי לכך שענין
„ונזרעה זרע“ נזכר רק בסוף הפרשה
(כאשר הדבר בא לידי פועל) ולא לפני
כן, בעת השבועה וכו', כי ענין זה,
שע"י הירידה כו' בחטא („סוטה“) באה
אח"כ עלי' לגבי המצב לפני החטא – אי
אפשר שיהי' בגלוי לפני עשיית
התשובה.

לפני מעשה התשובה הרי „האומר
אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות

תשובה⁵², היינו שאסור לאדם לחטוא
מתוך כוונה שע"ז ישיג את העילוי
שבתשובה⁵³;

ודוקא לאחר שישנה התשובה
בפועל – אזי מתגלה, שהכוונה בזה
היתה⁵⁴, שיתקיים (לא רק „ונקתה“
כקודם החטא, אלא) „ונזרעה זרע“,
עלי' נעלית יותר, ובכיוון⁵⁵, ולבנים⁵⁶.

ו„ישראל עושין תשובה ומיד הן
נגאלין“⁵⁷ – דתמורת הצער והיסורים
דחבלי משיח נעשה ריוח, ותמורת
ה„שחרות“ דגלות („הושחרו פניהם של
ישראל .. כשולי קדירה“⁵⁸) נעשה
„לבנים“, אור הגאולה.

וענין ה„ריוח“ וה„לבנים“ מתחיל 39

(52) משנה יומא פה, ב.
(53) וכן מצד הזדונות – שלפני עשיית
התשובה ה"ה גקה"ט לגמרי והיפך רצונו ית',
והפיכתם לזכיות הוא חידוש גמור. וראה בארוכה
לקו"ש חכ"ז (ע' 111 ואילך) שלכן לא שייך לומר
עליהם שהם בגדר „דבר שיש לו מתירין“ (ע"י
התשובה). ע"ש.
(54) ראה לקו"ש ח"ה ע' 65 ואילך ובהערות
שם. ח"ח (ע' 395; 398). חכ"ז שם (ע' 109-10.
114-5).

(55) פעולת התשובה (מן המיצר קראתי) –
ענני במרחב (תהלים קית, ה).
(56) אם יהיו חטאיכם כשנים (ואדום שהוסיף
וגם לקה – שחור הוא (נדה יט, א. ושי"נ) כשלג
ילבינו (ישע"א, יח).

– ומתאים להמבואר לעיל (הערה 39) ש„תלד
בריוח“ הו"ע בהאשה (כי זהו העילוי שבהבע"ת
עצמו, שעבודתו היא ב„ריוח“, מרחב), ו„יולדת
לבנים“ הו"ע בהולד (וברוחניות – מה שהחטאים
מתלבנים ונהפכים לזכיות).

(57) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.
(58) מגילה יא, א. וראה שהש"ר עה"פ (שה"ש
א, ה) שחורה אני גוי. ועוד.

(46) יתרו כ, ג.
(47) עדמש"נ אם יסתר איש במסתרים (ירמי'
כג, כד).
(48) ברכות לד, ב. רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד
(בשינוי לשון).
(49) זח"א ד, א. תניא ספי'.
(50) ע"ד לשון חז"ל (מנחות מד, א): מצעות
שהציעה לו באיסור הציעה לו בהיתר.
(51) יומא פו, ב.

עוד לפני הגאולה, ברגעים האחרונים של הגלות⁵⁹
 — כימי צאתך מארץ מצרים⁶⁰,
 בטל לגמרי השעבוד⁶¹ (הצער), ויתר על כן „ולכל בני ישראל הי' אור במושבותם”⁶² —

והולכים אל הגאולה האמיתית והשלימה באופן ד„בשובה ונחלת תושעון”⁶³, ובמהרה בימינו ממש.

(משיחת ש"פ נשא תש"מ)

(59) הנהגה של חסדים המגולים דוקא. ואף שיסורי הגלות הם בכדי לברר ולזכך את בני" — הרי הקב"ה „יכול לתקן שלא ע"י יסורים וזהו שאנו מבקשים מחוק ברחמיך הרבים אבל לא ע"י יסורים כו' כי הוא כל יכול” (אוה"ת מסעי ע' א'שצא). וראה ס' השיחות תש"ד ע' 15.
 (60) מיכה ז, טו.

(61) ר"ה יא, רע"א.

(62) בא י, כג.

(63) ישעי' ל, טו. וראה אוה"ת בא ס"ע שה ואילך. המשך וככה תרל"ז בסופו.

